

АНАЛІЗ ІСЛАМСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПОШУКУ ПОДАЛЬШИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

студент гр. Ф-11 Захарченко С.І.

Ісламська банківська система є феноменом, оскільки вона продемонструвала високу стабільність і практично не відчула негативного впливу світової фінансової кризи [1].

Пошук пріоритетних напрямків подальшого розвитку національної банківської системи потребує перегляд існуючих та пошук нових принципів банківської діяльності. Цікавий досвід у вирішенні зазначеного завдання може надати аналіз теоретико-методологічної основ функціонування фінансово-банківської системи ісламського типу.

В основу роботи ісламської банківської системи покладено те, що гроші не можуть виступати в ролі товару, а отже не можуть зростати в результаті надання позики. В даних фінансових установах, які здійснюють свою діяльність згідно з принципами шаріату, операції базуються на поділі відповідальності та пайовій участі обох сторін (яка бере в борг і яка дає). Отримання доходу кредитором відбувається, коли вкладені в економіку кошти створили реальну додану вартість. У свою чергу винагорода банку або вкладника не є початково гарантованою, а виникає у наслідок прибутковості бізнесу. Ісламським фінансовим установам забороняється інвестувати в потенційно небезпечні активи, деривативи та високо ризикову іпотеку.

Ісламські банки надають своєму вкладнику відчуття причетності до реального виробництва. Слід звернути увагу на те, що в даній банківській системі не практикується інфляційний відсоток. Першочерговим завданням системи банків у мусульман є надання в позику не грошей, а інших коштів, що мають високу ліквідність та можливість поступового, пропорційного подорожчання відповідно до інфляційного відсотка. Іншими словами інвестування має відбуватися у довгострокові проекти згідно з вимогами підтримання прибутковості та ліквідності.

Ісламська модель банківської системи є прозорою, у порівнянні з іншими банківськими системами, та використовується близько в 40 країнах світу, хоча значне їх поширення в країнах «не мусульманського» типу не спостерігається, що обумовлене порівняно високим рівнем ризику [2].

В ісламській моделі вкладник і позичальник виступають як агент і принципал відповідно. У шаріаті така форма контракту називається «мудараба» та становить партнерство прибутку. Активні операції ісламських банків проводяться у формі безоплатних позик (арабською «ар даль-хасан») – кредит, виданий з причин співчуття, милосердя, як безоплатної допомоги. У даному випадку для позикодавця є очевидним те, що позичальнику не спроможний повернути борг, а тому кошти надаються як добровільне або обов'язкове пожертвування.

Вклади в ісламський банк може бути двох типів, а саме «кард хасан» та «амана» («річ, видана для зберігання»). «Мурабаха» (біржова гра) використовується при кредитуванні будь-якої купівлі клієнтом, тобто банк купує сировину чи устаткування від імені клієнта, а потім перепродає на виплату за підвищеною ціною. Різниця перед цим обумовлюється. За «Иджара» (угода про лізинг) ісламський банк не може надавати рухоме і нерухоме майно в оренду, якщо орендар його використовуватиме для заборонених шаріатом цілей (наприклад, організація шинку, торгівля спиртними напоями, створення банку західного типу). «Салям» – інструмент, який дозволяє клієнту швидко отримати оборотний капітал на закупівлю коштів виробництва [3].

Ісламський банкінг стимулює розвиток економіки шляхом надання коштів для купівлі-виробництва реальних активів, але через принципи ісламу дана діяльність для

фінансових інститутів є ризиковою, отже необхідно зосередити свою увагу на функції управління ризиками, що в свою чергу забезпечить стабільний розвиток індустрії.

Таким чином, аналіз ісламської моделі банківської діяльності дозволяє нам виділити наступні напрямки трансформації принципів діяльності банків: відмова від отримання проценту як самоцілі банку; відмова від фінансування високо ризикованих операцій спекулятивного типу; домінування суспільного інтересу у інвестиційному забезпеченні економіки над бажанням максимізувати доходність акціонерів банку; впровадження партнерства як основи взаємодії банку та його контрагентів.

1. «Ісламські банки б'ють рекорди» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eizvestia.com>.

2. Борисенко М. Ісламський банкінг як перспективний напрям розвитку світової банківської системи [Електронний ресурс]: Борисенко М. // «Хай Вест», 2011 – Режим доступу: <http://h.ua/story/335674/>.

3. Корнєєв В. Особливості діяльності та фінансові інструменти ісламських банків [Текст] / В.Корнєєв // Вісник Національного банку України. – 2008. – №9. – С.14-16.

Науковий керівник: доц. Костель М.В.

Захарченко, С.І. Аналіз ісламської банківської системи в контексті пошуку подальших напрямків розвитку банківської діяльності [Текст] / С.І. Захарченко; наук. кер. М.В. Костель // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 418-419.